

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Мосьондза Сергія Олександровича на дисертацію Арсірія Руслана Олександровича «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Актуальність теми дисертації

Україна рухається в напрямку Європейської спільноти, в якій забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина ставляться на перше місце. На жаль, суб'єктами порушень прав і свобод громадян часто є саме суб'єкти владних повноважень. Такі явища є об'єктивними, адже, будь-яка влада складається з реальних людей. У будь-якій державі, якщо цьому не запобігати, чиновники швидко забувають про свій обов'язок служити народу і починають задовольняти свої приватні інтереси, інтереси своїх керівників всупереч публічному інтересу. Такі об'єктивні реалії суспільного життя існують у будь-якій державі в будь-який період існування.

Для того, щоб цьому запобігти світова спільнота винайшла універсальний винахід – адміністративне судочинство. Із запізненням майже на століття від розвинутих європейських держав в 2005 році адміністративні суди розпочали своє існування в Україні. На жаль, вони переживають період непростого становлення, одразу після утворення перших адміністративних судів, вищі посадові особи держави почали робити спроби контролювати суддів адміністративних судів. Такі намагання не припинялись, не дивлячись на регулярні зміни персоналій органів вищих органів виконавчої влади. Існуючі проблеми в системі адміністративного судочинства необхідно вирішувати, в тому числі, за допомогою організаційно-правових заходів, які дають змогу здійснювати захист суддів адміністративних судів від тиску високопосадовців, спрощують надання фізичним і юридичним особам

адміністративних послуг, створюють належні умови для здійснення судочинства.

Результат таких системних викликів наглядно показує соціологічне дослідження Центру Разумкова, в якому недовіра до судової системи складає 75 %, а за результатами власного соціологічного дослідження довіра до адміністративних судів не перевищує 41 % (Додаток Б до дисертації), що є неприпустимим.

Тому, необхідним є комплекс заходів щодо подолання проблем, які знижують ефективність діяльності судів в Україні, а отже, і рівень довіри до них суспільства. Серед таких заходів вагоме місце займає якісне інформаційно-правове забезпечення, без якого сучасний адміністративний суд взагалі не може функціонувати. Адже в умовах сьогодення інформатизація суспільства здійснюється в усіх сферах та на усіх рівнях діяльності публічної адміністрації. Якісне інформаційне забезпечення підвищує ефективність діяльності судової влади. Проте інформаційно-правові норми у цій сфері є недостатньо розвиненими, вони часто вступають у протиріччя між собою, а надання електронних судово-адміністративних послуг та державний сервіс «Електронний суд», в цілому переживають період початкового непростого становлення.

2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У процесі дослідження було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання.

Діалектичний метод дав можливість здійснити доктринальний аналіз інформаційно-правового забезпечення адміністративних судів в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 2.3). Метод метафізики було використано для виявлення проблемних публічно-правових відносин у сфері інформатизації судової влади та формування шляхів вирішення даних проблем (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Системно-структурний метод застосовувався для структуризації та

узагальнення проаналізованої інформації в усіх підрозділах дисертаційного дослідження (розділи 1–3). Методи аналізу і синтезу використовувалися для аналізу різних точок зору науковців та виявлення на основі такого аналізу найбільш ефективних інструментів інформатизації адміністративних судів (розділи 1-2); метод дедукції – при здійсненні аналізу загальноприйнятих правових явищ та їх систематизації від загального до окремого (підрозділи 1.2, розділ 2). Формально-догматичний метод забезпечив можливість порівняльного аналізу вітчизняного та зарубіжного законодавства (підрозділ 3.1). Методи порівняльного правознавства та порівняльного законодавства забезпечили виявлення, аналіз та формування пропозицій щодо впровадження позитивного зарубіжного досвіду у сфері інформатизації судової влади у вітчизняне законодавство (розділ 3).

Таким чином, аналіз змісту роботи Арсірія Р. О. «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні» свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвяченим аналізу інформаційно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Дисертантом проаналізовано значний масив спеціальної наукової правової літератури, присвяченої проблемним інформаційно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

Заслуговують на схвалення чіткість і вмотивованість дослідницького апарату. Усі наукознавчі складові (мета, задачі, об'єкт, предмет) сформульовано грамотно, коректно, узгоджено. Понятійне поле дослідження опрацьовано здобувачем досить глибоко, а за вітчизняних реалій сьогодення такий аспект нам видається особливо науково значущим.

На підтримку заслуговує й обрана автором логіка викладу змісту та основних результатів дослідження. Зарубіжний вимір удосконалення змісту інформаційно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні перебуває у фокусі дослідницької уваги Арсірія Р. О., чим визначається інноваційний характер її дослідження.

Оцінюючи дисертаційну роботу за параметром новизни, слід відзначити, що вона є цілковито очевидною і вбачається насамперед у ретельному обґрунтуванні сукупності тих факторів, які складають змістове ядро досить оригінальної, на наш погляд, моделі інформаційно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

Результати дисертаційного дослідження становлять істотну наукову цінність. Вперше на теренах вітчизняної правової науки визначено, що інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні – це процес отримання, обробки, аналізу, зберігання та накопичення інформації, що здійснюється суддівською публічною адміністрацією на основі норм інформаційного права з метою належного і своєчасного здійснення адміністративного судочинства, а також надання фізичним і юридичним особам своєчасних і якісних інформаційних послуг в системі адміністративного правосуддя; виявлено й описано, що принцип забезпечення соціального процесу у сфері інформатизації адміністративних судів є провідною технічною засадою забезпечення незалежності суддів, підвищення ефективності діяльності адміністративних судів, зручності для учасників адміністративного процесу.

У дисертаційній роботі Арсірія Р. О. отримали подальшого розвитку наукові положення: щодо інформаційно-правового статусу суб'єктів, які

приймають участь в інформаційно-правовому забезпеченні діяльності адміністративних судів, в результаті чого доведено, що вони за своїм призначенням поділяються на публічних суб'єктів нормотворчої та контрольної діяльності (Вища рада правосуддя), загальної забезпечувальної компетенції (Державна судова адміністрація) та спеціальної забезпечувальної діяльності у сфері інформаційно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів (Державне підприємство «Інформаційні судові системи»); щодо компаративістичної характеристики зарубіжного досвіду щодо інформаційно-правового забезпечення діяльності судів, які за результатами упровадження електронного суду можна поділити на три види: 1) держави в яких повністю впроваджена система електронного суду без паперового контенту (Сінгапур, Фінляндія); 2) держави в яких електронні документи домінують в судовій системі (Великобританія, Норвегія, Федеративна Республіка Німеччина); та 3) держави, які знаходяться на початковому етапі у цій сфері (Литва, Україна) та застосовуються в основному позивні заходи адміністративно-правового впливу, стосовно впровадження електронної форми судочинства; щодо класифікації системи джерел інформаційного права, які за рівнем ієрархії та спеціалізації поділяються на Конституцію та інші загальні закони, спеціальні підзаконні нормативні акти та спеціальні підзаконні акти, які безпосередньо стосуються судової влади.

Отже, дисертація Арсірія Р. О. на тему: «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук є абсолютно новим монографічним дослідженням, яке містить ґрунтовні наукові результати, що вирішують конкретні завдання в площині вітчизняної науки.

4. Наукова і практична цінність дисертації

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійне, завершене, аргументоване, комплексне дослідження і дозволяє констатувати його високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна

побудова дисертації доводить науково вивіреним та аргументованим підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження. Висунуті й обґрунтовані дисертантом положення та рекомендації мають значну наукову цінність, оскільки в дисертації пропонуються нові шляхи вирішення важливого загальнодержавного завдання, інформатизації адміністративних судів в Україні.

Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України.

Публікації автора повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації. Так, дисертантом Арсірієм Р. О. з'ясовано юридичну природу інформаційно-правового забезпечення адміністративних судів в Україні, як засіб публічного адміністрування, здійснюється загальними і спеціальними суб'єктами публічної адміністрації для комфортного і своєчасного забезпечення суддів адміністративних судів усією необхідною інформацією для здійснення адміністративного судочинства, що забезпечує незалежність суддів адміністративних судів, а фізичним і юридичним особам забезпечує отримання своєчасних і якісних інформаційних послуг в системі адміністративного судочинства.

Отже, дисертаційна робота «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні» завершується розгорнутими, науково та практично цінними висновками, які впливають зі змісту роботи. Дисертаційне дослідження виконано Арсірієм Р. О. самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права.

Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора, таким чином наукова і практична цінність дисертації «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні» є повністю обґрунтованим та доведеним, що позитивно впливає на розвиток адміністративно-правової науки

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Разом з тим, у дисертації є окремі недостатньо обґрунтовані та спірні положення, які можуть стати предметом наукової дискусії. Серед них варто вказати такі:

1. На стор. 21 дисертаційної роботи автор зазначає що ним було проаналізовано ряд наукових праць, вчених-адміністративістів з теми «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні», однак не зазначено чи виявив він розбіжності в їх працях.

2. У тексті дисертації автор часто вживає поняття «спеціальна суддівська публічна адміністрація». Таке поняття є не зрозумілим для пересічного громадянина нашої держави. Тому дане поняття потребує додаткового розкриття та уточнення.

3. Не зовсім зрозумілим є висновок автора, щодо актів-дій, як інструментів публічного адміністрування інформаційно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів. В умовах оновлення предмету адміністративного права зазначений висновок, на мій погляд, потребує додаткового обґрунтування.

4. У дисертаційному дослідженні, на жаль, не наведено жодного прикладу вирішення питання кібер-безпеки електронних судових мереж, адже за сучасних умов можливі й інформаційні атаки, й пошкодження, й внесення недостовірних даних тощо. Хотілося б, щоб автор приділив більше уваги захисту таких електронних мереж з точки зору сучасного інформаційного права.

5. У підрозділі 2.1 «Інформаційно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування, які приймають участь в інформаційно-правовому забезпеченні діяльності адміністративних судів в Україні» не достатньо точно розкритий інформаційно-правовий статус Вищої ради правосуддя у сфері інформаційно-правових відносин.

6. Окремі висновки дисертації мають загальновідомий характер і не репрезентують особистого внеску автора у розвиток адміністративно-правової науки. Прикладом може слугувати висновок до підрозділу 2.1

дисертації: «...адміністративно-правовий статус суб'єкта, що приймає участь в інформатизації судової влади України, виявляється в сукупності завдань та наділенні його правами щодо ініціювання видання нормативно-правових актів та контролю за їх виконанням стосовно підвищення ефективності діяльності суддів адміністративних судів, публічного контролю та здійснення ним своєчасного справедливого та незалежного правосуддя завдяки впровадженню і функціонуванню нових інформаційних систем та електронного адміністративного суду в цілому». Однак, як ми знаємо, що статус кожного суб'єкта публічної адміністрації розкривається через його права та обов'язки.

Проте, вищевказані зауваження вказують про широке та комплексне монографічне дослідження, яке розв'язує значне коло питань сучасної юриспруденції.

6. Висновки

Дисертаційне дослідження Арсірія Руслана Олександровича на тему: «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України.

Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права і процесу. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною, науковою працею, в якій отримані нові науково

обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що дисертаційне дослідження на тему «Інформаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні» є самостійним, завершеним, комплексним монографічним дослідженням та має високий науково-теоретичний та прикладний рівень, а його автор – Арсірій Руслан Олександрович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

проректор з навчальної та
наукової роботи Університету сучасних знань
доктор юридичних наук, професор

С.О. Мосьондз

